

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) นำไปสู่การพัฒนา
สตรีเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม

วัตถุประสงค์การวิจัย

- เพื่อศึกษาการพัฒนาท้องถิ่นของผู้นำสตรีแต่ละกลุ่ม (กลุ่มสตรีผู้ใหญ่ และกลุ่มสตรี
ผู้สูงอายุ) ในจังหวัดมหาสารคาม
- เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาสตรีเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม
- เพื่อสร้างกลยุทธ์การพัฒนาสตรีเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคามที่
เหมาะสม
- เพื่อประเมินผลการใช้กลยุทธ์การพัฒนาสตรีเพื่อพัฒนาการท้องถิ่นในจังหวัด
มหาสารคาม

สมมติฐานการวิจัย

คะแนนหลังการใช้กลยุทธ์การพัฒนาสตรีเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นสูงกว่าก่อนการใช้
กลยุทธ์การพัฒนาสตรีเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อตอบวัตถุประสงค์
การวิจัย ข้อที่ 1 และข้อที่ 2 โดยดำเนินการดังนี้

1. ประชากร คือ ผู้นำสตรีทั้งหมดในจังหวัดมหาสารคาม ในพื้นที่ 13 อำเภอ โดยใช้
ข้อมูลจากสำนักงานจังหวัดมหาสารคาม โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1.1 กลุ่ม

1.2 กลุ่มผู้สูงอายุ

2. ทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) โดยสุ่มอำเภอ จำนวน 3 อำเภอ จาก 13 อำเภอ (ทั้งจังหวัด) และสุ่มให้ได้ตามจำนวนขนาดตามกลุ่มตัวอย่าง
3. จัดประชุมเพื่อคัดเลือกสตรีในแต่ละกลุ่มทั้ง 2 กลุ่ม โดยให้แต่ละกลุ่มเป็นผู้คัดเลือก
กันเอง

4. ประชุมเพื่อค้นหาข้อมูลและคำตอบว่าผู้นำสตรีในแต่ละกลุ่มมีคุณสมบัติอย่างไร และปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อคุณสมบัติดังกล่าว

การวิจัยระยะที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อสร้างกลยุทธ์การพัฒนาสตรีเพื่อการพัฒนา
ท้องถิ่น โดยดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลและสภาพที่เป็นจริงของสตรีใน 2 กลุ่ม อย่างละเอียด
2. ผู้วิจัยคัดเลือกปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสตรีเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ที่สามารถ
แปลงเป็นกิจกรรมได้ นำมาสร้างกลยุทธ์การพัฒนาสตรีเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นเป็นฉบับร่าง
3. ผู้วิจัยประชุมเพื่อเปิด โอกาสให้มีการวิพากษ์กลยุทธ์การพัฒนาสตรีเพื่อการพัฒนา
ท้องถิ่นที่เป็นฉบับร่าง โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาสตรี จำนวน 1 คน นักวิชาการด้านการ
พัฒนา จำนวน 1 คน กลุ่มสตรีผู้ใหญ่ จำนวน 2 คน และกลุ่มสตรีผู้สูงอายุ จำนวน 3 คน และ
นักพัฒนาสังคม จำนวน 2 คน รวม 10 คน เพื่อร่วมกันวิพากษ์กลยุทธ์การพัฒนาสตรี รวมทั้งให้
ข้อเสนอแนะในการปรับกลยุทธ์การพัฒนาสตรี เพื่อนำใช้ในการวิจัยในระยะที่ 3 ต่อไป

การวิจัยระยะที่ 3 เป็นการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Semi-experimental Research) เพื่อทดลอง
ใช้และประเมินผลกลยุทธ์การพัฒนาสตรีเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น โดยมีการดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายการทดลองกับกลุ่มบุคคลที่สมัครใจเข้าร่วม
โครงการ และมีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับการดำเนินกิจกรรม โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ
 - 1.1 กลุ่มสตรีผู้ใหญ่
 - 1.2 กลุ่มสตรีผู้สูงอายุ
2. ดำเนินการทดลองการใช้กลยุทธ์การพัฒนาสตรีเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น
3. ประเมินผลหลังการทดลอง จากการใช้กลยุทธ์การพัฒนาสตรีเพื่อการพัฒนา
ท้องถิ่นกับกลุ่มเป้าหมาย
4. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประเมินผลการใช้กลยุทธ์การพัฒนาสตรีเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น
กับตัวอย่างเพื่อพิสูจน์สมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยใช้สถิติ t-test (dependent) สำหรับวิเคราะห์กลุ่ม
ตัวอย่างที่ไม่อิสระต่อกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05

สรุปผลการวิจัย

1. คุณสมบัติของผู้นำสตรีเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม

1.1 คุณสมบัติของผู้นำสตรีเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม กลุ่มสตรีผู้ใหญ่ ได้แก่ ความกล้าแสดงออก จิตอาสาในการพัฒนาสังคม การเรียนรู้และการแก้ปัญหา และสุขภาพร่างกายที่ดี และเจตคติที่ดีต่อการพัฒนา

1.2 คุณสมบัติของผู้นำสตรีเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม กลุ่มสตรีสูงอายุ ได้แก่ ความกล้าแสดงออก จิตอาสาในการพัฒนาสังคม สุขภาพร่างกายที่ดี การเรียนรู้และการแก้ปัญหา และเจตคติที่ดีต่อการพัฒนา

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาผู้นำสตรีเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาผู้นำสตรีเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม ที่มีอายุระหว่าง 26-59 ปี มี 5 ด้าน ได้แก่ ความปรารถนาที่จะเป็นผู้นำ การเรียนรู้อยู่เสมอ อิทธิพลจากหลักคำสอนของพุทธศาสนา การดูแลสุขภาพ การปลูกฝังเรื่องความเสียสละและจิตอาสาจากบรรพบุรุษ และภาวะผู้นำ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาผู้นำสตรีที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป มี 4 ด้าน ได้แก่ อิทธิพลจากหลักคำสอนของพุทธศาสนา การดูแลสุขภาพ การเรียนรู้อยู่เสมอ และจิตสำนึกในการแก้ปัญหาผู้อื่นและชุมชน

3. ผลการสร้างกลยุทธ์แนวทางการพัฒนาสตรีเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม

ผู้นำสตรีในจังหวัดมหาสารคามที่ได้รับการพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาสตรีเพื่อการพัฒนาสังคมที่เน้นการฝึกอบรม มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน ได้แก่ การดูแลสุขภาพ ธรรมชาติเพื่อพัฒนาคุณธรรม การวิเคราะห์ปัญหาและกลยุทธ์การแก้ปัญหา และการเขียนโครงการ สูงขึ้นกว่าการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้นำสตรีที่ได้รับการพัฒนามีเจตคติต่อการพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาสตรีเพื่อการพัฒนาสังคม ที่เน้นการฝึกอบรม อยู่ในระดับมาก

4. ผลการประเมินกลยุทธ์แนวทางการพัฒนาสตรีเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม

ผลการประเมินการใช้กลยุทธ์การพัฒนาสตรีเพื่อการพัฒนาสังคมของผู้นำสตรีในจังหวัดมหาสารคาม ที่เน้นการพัฒนาความสามารถ 4 ด้าน ได้แก่ การทำงานเป็นทีม ความสามารถในการตัดสินใจ ความคิดสร้างสรรค์ และการติดต่อสื่อสาร มีการเปลี่ยนแปลงหลังการพัฒนาสูงขึ้น อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

1. คุณสมบัติของผู้นำสตรีเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม

จากการศึกษา พบว่า คุณสมบัติของผู้นำสตรีเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ที่มีอายุระหว่าง 26-59 ปี และอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป ได้แก่ 1) ความกล้าแสดงออก 2) จิตอาสาในการพัฒนาสังคม 3) การเรียนรู้และแก้ปัญหา 4) สุขภาพร่างกายที่ดี และ 5) เจตคติที่ดีต่อการพัฒนา

การที่ผู้นำสตรีมีความกล้าแสดงออก สอดคล้องกับทฤษฎีลักษณะบ่งบอกของภาวะผู้นำ (Trait Theory) กล่าวคือผู้นำนั้นต้องมีลักษณะพื้นฐานที่แสดงออกให้เห็นทั้งด้านบุคลิกภาพ การกล้าแสดงความคิดเห็น กล้าในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม (พงศศักดิ์ อังกสิทธิ์, 2544 : 173-175) สอดคล้องกับ Montgomery. (2005 : 93-122) อุปนิสัยที่สนับสนุนความมีประสิทธิภาพของผู้นำชุมชน คือ ความกล้าแสดงออก กล้าพูด และกล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง สอดคล้องกับผลการศึกษาของศิริลักษณ์ เงามคำ (2554 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทของผู้นำสตรีท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลด้านการพัฒนาท้องถิ่น พบว่ากลุ่มผู้นำสตรีที่ได้รับรางวัลด้านการพัฒนาท้องถิ่น คือ กล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ ทำงานในเชิงรุก มีความมุ่งมั่นตั้งใจทำงานเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จของงาน คุณสมบัติของผู้นำสตรีประการต่อมา คือ การมีจิตอาสาหรือจิตสาธารณะ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากลักษณะการทำงานของสตรีมีผลต่อการช่วยเหลือสังคม เพราะอยู่ใกล้ชิดกันในชุมชน เพราะมีเวลาและโอกาสที่ใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนตลอดเวลา จึงทำให้รู้สภาพปัญหาและความเป็นอยู่ในชุมชน จึงอยากจะช่วยเหลือผู้ที่ด้อยโอกาสและผู้ที่ยาก สอดคล้องกับผลการศึกษา ฟาริตา บินล่าเต๊ะ (2552 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาบทบาทสตรีในการสร้างทุนทางสังคม และลดความยากจนในชุมชนผู้มีรายได้น้อยกรณีศึกษา : ศึกษาชุมชนเจริญชัยนิมิตใหม่ ชุมชนคลองลำนูนและชุมชนเพชรคลองจั่น กรุงเทพมหานคร พบว่า ความต้องการช่วยเหลือกิจกรรมและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ส่งผลให้ผู้หญิงเข้าไปมีบทบาทในการช่วยเหลือกิจกรรมชุมชนอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับผลการศึกษาของศิริลักษณ์ เงามคำ (2554 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทของผู้นำสตรีท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลด้านการพัฒนาท้องถิ่น ที่พบว่ากลุ่มผู้นำสตรีที่ได้รับรางวัลด้านการพัฒนาท้องถิ่น เป็นผู้นำที่มีความเสียสละและอุทิศตนให้กับการทำงาน สอดคล้องกับ ครรรคชิต พุทธ โภษ (2554 : 75-78) ที่กล่าวว่าคุณธรรมของผู้นำประการหนึ่ง คือ เป็นคนใจกว้าง มีน้ำใจ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สนับสนุน ช่วยเหลือส่วนรวม สอดคล้องกับ Montgomery. (2005 : 93-122) อุปนิสัยที่สนับสนุนความมีประสิทธิภาพของผู้นำชุมชน คือ การมีจิตใจบริการ (A Service Mentality) การรับใช้ผลประโยชน์สาธารณะ และสอดคล้องกับสำนักพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการกระจายรายได้ (2548 : 14) ที่ระบุว่า คุณลักษณะของผู้นำ คือ ทำงานด้วยความเสียสละอดทน ไม่มุ่งหวังผลประโยชน์

ส่วนตน และเป็นที่พึ่งพาของชุมชนชาวบ้านได้ คุณสมบัติของผู้นำสตรีประการต่อมา คือ การเรียนรู้แก้ปัญหา แสดงว่าผู้นำสตรีรักการเรียนรู้ตลอดเวลาเพื่อพัฒนาตนเอง สอดคล้องกับ Montgomery. (2005 : 93-122) ได้กล่าวไว้ว่า อุปนิสัยที่สนับสนุนความมีประสิทธิภาพของผู้นำชุมชน คือ การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (Continual Skills) คือ การมีความรับผิดชอบต่อการได้มาซึ่งข่าวสารใหม่ ๆ มองการข่าวสารเก่าในวิถีทางใหม่ และการหาวิถีทางเพื่อใช้ข่าวสารใหม่และเก่าอย่างสร้างสรรค์ ทักษะนี้ประกอบด้วย ความสามารถในการรวบรวมข้อมูลและใช้ข่าวสารข้อมูลใหม่ ๆ และความสามารถในการกระจายความรู้หรือการสร้างสรรค์ความรู้ แนวการปฏิบัติ คือ เน้นผลประโยชน์การเรียนรู้ เรียนรู้จากที่แปลกใหม่ และค้นหาวิถีทางที่ท้าทายกับสมมติฐาน และการลงทุนในการเรียนรู้ไม่ว่าจะอยู่ในช่วงเวลายากลำบากหรือความสับสนวุ่นวาย คุณสมบัติของผู้นำสตรีประการสุดท้ายคือ การมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงอยู่เสมอ สอดคล้องกับทฤษฎีลักษณะบ่งบอกของผู้นำ (Trait Theory) ลักษณะผู้นำต้องให้ความสำคัญกับสุขภาพ อนามัย และความแข็งแรงของร่างกาย (พงศักดิ์ อังกสิทธิ์. 2544 : 173-175) และสอดคล้องกับ Montgomery. (2005 : 93-122) ที่กล่าวว่า อุปนิสัยที่สนับสนุนความมีประสิทธิภาพของผู้นำชุมชน คือ การรักษาสุขภาพที่ดีของร่างกายและจิตใจ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาผู้นำสตรีเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาผู้นำสตรีเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ที่มีอายุระหว่าง 26-59 ปี และอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป ได้แก่ ความต้องการเป็นผู้นำ สอดคล้องกับทฤษฎีสองปัจจัยของ Herberg. (1968 : 57) ที่กล่าวว่า มนุษย์มีความต้องการเป็นผู้นำของสังคม สอดคล้องกับ พงศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2544 : 175-176) ที่กล่าวว่า มนุษย์มีภาวะผู้นำได้ เนื่องจากเป็นภาวะที่ตนเองกล้าแสดงออกให้บุคคลอื่นเห็น รับทราบและเกิดการยอมรับจากบุคคลอื่น

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาผู้นำสตรีเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ประการต่อมา คือ การได้รับอิทธิพลจากคำสอนของพุทธศาสนา นั้นแสดงว่าผู้นำสตรีต้องนำหลักธรรมคำสั่งสอนของพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้กับงานพัฒนาชุมชน สอดคล้องกับ พระธรรมปิฎก (2539 : 72-73) ที่กล่าวว่า องค์ประกอบของผู้ที่ดี คือ ต้องมีคุณสมบัติภายใน ได้แก่ การมีจิตใจที่คิงาม มีความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ ยึดถือศีลห้าในการดำเนินชีวิต สอดคล้องกับ กรมการพัฒนชุมชน (2549 : 27) ที่กล่าวว่า ตัวชี้วัดผู้นำชุมชนประการสำคัญคือ ผู้นำต้องมีคุณธรรม ศีลธรรม และจริยธรรม สอดคล้องกับครรรชิต พุทธ โภษ (2554 : 75-78) ที่กล่าวว่าคุณธรรมของผู้นำประการหนึ่ง คือ ต้องเป็นคนที่มีจริยธรรมความประพฤติอย่างคงเส้นคงวา และมีความยุติธรรมด้วยมาตรฐานทางจริยธรรมที่รับรู้กัน และสอดคล้องกับทฤษฎีลักษณะบ่งบอกของผู้นำ (Trait Theory) ก็ต้องมีลักษณะด้านศีลธรรม

(Moral) การแสดงออกในการเป็นผู้ที่ประพฤติดีประพฤติชอบ ดำรงอยู่ในพรหมวิหารสี่ ประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา การมีอิทธิบาท 4 และสังคหวัตถุ 4 เป็นต้น ทฤษฎีนี้ได้รับการวิเคราะห์ วิจารณ์อย่างลึกซึ้ง และเป็นทฤษฎีที่มีแนวโน้มที่จะยอมรับได้ในการเรียนรู้ถึงภาวะผู้นำ (พงศศักดิ์ อังกสิทธิ์, 2544 : 173-175)

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาผู้นำสตรีเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ประการต่อมา คือ การได้รับการปลูกฝังเรื่องการเสียสละและจิตอาสาจากบรรพบุรุษ สอดคล้องกับทฤษฎีภาวะผู้นำ นั่นคือ ทฤษฎีพันธุกรรม (Genetic Theory) ที่เชื่อว่า ภาวะผู้นำเป็นผลมาจากพันธุกรรมหรือเป็นผลมาจากยีน (Gene) ของบรรพบุรุษ ซึ่งส่งผลสืบทอดกันไปสู่ลูกหลานในรุ่นต่าง ๆ โดยถือว่าภาวะผู้นำ ความสามารถ บุคลิกภาพและสภาวะของผู้นำได้รับการถ่ายทอด เมื่อบรรพบุรุษมีภาวะผู้นำ และ จะส่งให้เกิดภาวะผู้นำในรุ่นลูกหลานต่อไป (พงศศักดิ์ อังกสิทธิ์, 2544 : 173-175) สอดคล้องกับผล การศึกษาของ เกศรี วิวัฒน์ปฐพี (2551: 145-146) ศึกษากระบวนการสร้างผู้นำสตรีในวัฒนธรรม อีสาน ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการสร้างผู้นำสตรีในวัฒนธรรมอีสาน ที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริม การสร้างผู้นำสตรี คือ ได้รับรู้แบบอย่างภาวะผู้นำและการทำงานเพื่อสังคมจากบรรพบุรุษ

3. ผลการประเมินกลยุทธ์แนวทางการพัฒนาสตรีเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัด มหาสารคาม

จากสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า คะแนนหลังการใช้กลยุทธ์การพัฒนาคุณสมบัติและบทบาท สตรีเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นสูงกว่าก่อนการใช้กลยุทธ์การพัฒนาบทบาทสตรีเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการทดลองพบว่า คะแนนหลังการใช้กลยุทธ์การพัฒนา คุณสมบัติและบทบาทสตรีเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นสูงกว่าก่อนการใช้กลยุทธ์การพัฒนาบทบาทสตรี เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น นั่นแสดงว่าการยุทธที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสามารถพัฒนาสตรีให้เกิดความเป็น ผู้นำขึ้นได้ ด้วยการใช้วิธีฝึกอบรม ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า กลยุทธ์การฝึกอบรมให้กับสตรีที่ เป็นกลุ่มทดลองเป็นแนวทางการพัฒนาศักยภาพของสตรี ซึ่งการใช้กลยุทธ์ดังกล่าวด้วยวิธีการ ฝึกอบรม มีจุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะการปฏิบัติและทัศนคติ ผ่านกระบวนการเรียนรู้ ของบุคคล ปัจจัยสำคัญในการนำหลักสูตร ไปใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการสอดแทรกเนื้อหา ตรงต่อความต้องการที่ได้จากการถอดบทเรียนที่สอดคล้องกับสภาพที่แท้จริง และดำเนินการ ตามหลักสูตรการฝึกอบรม ลักษณะของกิจกรรมเป็นไปในลักษณะรูปธรรม คือให้ผู้เข้ารับ การฝึกอบรมได้เรียนรู้ และ ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง (Learning by Doing) ได้แสดงออก ได้ฝึกคิด วิเคราะห์ เช่น การวิเคราะห์พื้นที่ การฝึกเขียนโครงการ การนำเสนอหน้าชั้นเรียน จากการใช้ รูปแบบการพัฒนาด้วยการจัดกิจกรรมฝึกอบรมเป็นกิจกรรมใกล้เคียงกับสิ่งที่ผู้เข้าร่วมอบรมได้

ปฏิบัติอยู่ ผู้ผ่านการฝึกอบรมสามารถนำไปปฏิบัติด้วยความมั่นใจ ซึ่งส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ โดยกิจกรรมการเรียนรู้นั้น สอดคล้องกับ สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2555 : 63) ที่กล่าวว่า แนวโน้มการเรียนรู้ของผู้ใหญ่จะมุ่งไปที่ชีวิตประจำวัน หรือเน้นที่งาน หรือการแก้ไขปัญหามากกว่า และจะเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อเขาต้องการที่จะเรียน นอกจากนี้มีความสอดคล้องกับข้อดีที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม คือ ทำให้เกิดโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของตนเองตามความรู้ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล ทำให้มีโอกาสได้ใช้ประสบการณ์ที่มีอยู่ก่อนแล้วมาเชื่อมโยงกับประสบการณ์ใหม่ทำให้เกิดการค้นพบองค์ความรู้ใหม่ ๆ ขึ้น และทำให้เกิดโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระหว่างการทำกิจกรรมกลุ่ม และในระหว่างการทำกิจกรรมด้วยกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

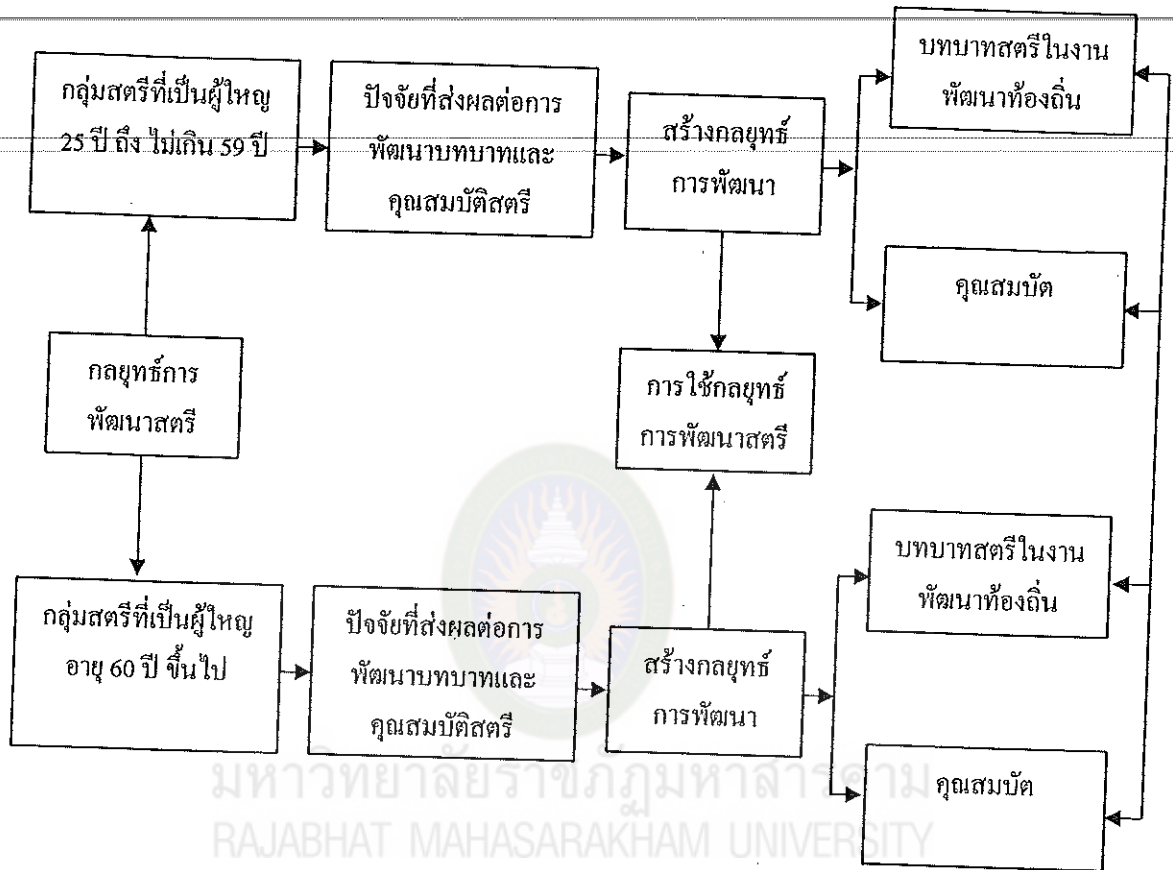
1.1 ควรสร้างความเข้มแข็งให้กับสตรีในกลุ่มต่าง ๆ ของท้องถิ่นเพื่อเป็นกระบวนการต่อรองในกระบวนการพัฒนา อาทิ กลุ่มสตรีสหกรณ์ออมทรัพย์ กลุ่มสตรีอาชีพต่าง ๆ ในชุมชน และกลุ่มสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการตรวจสอบและกระตุ้นการทำงานของกลไกที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะเรื่องการผลักดันในประเด็นต่าง ๆ ที่เป็นประเด็นสาธารณะและเป็นประเด็นที่สามารถสอดแทรกเข้าไปในประเด็นสาธารณะอื่น ๆ ได้เช่น ประเด็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชน ประเด็นการจัดสวัสดิการให้กับคนกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน เป็นต้น

1.2 จากการศึกษาพบว่า การใช้กลยุทธ์การพัฒนาศตรีเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นสูงกว่า ก่อน การใช้กลยุทธ์การพัฒนาศตรีเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั้นแสดงว่ากลยุทธ์ดังกล่าวสามารถเป็นแนวทางในการสร้างภาวะผู้นำของสตรีอย่างได้ผลในจังหวัดมหาสารคาม ดังนั้น ควรใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาศตรีในพื้นที่จังหวัดอื่น ๆ เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพและภาวะผู้นำ แก่สตรีให้มีความเชื่อมั่นในตนเองและเกิดยอมรับบทบาทของสตรีจากภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม

2. ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาการสร้างกลยุทธ์การพัฒนาศตรีในองค์การอื่นๆ ทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน ที่มีความแตกต่างจากกลยุทธ์การพัฒนาศตรีเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

ศักยภาพการใช้กลยุทธ์การพัฒนาศรีเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม
แสดงได้ดังนี้

แผนภาพที่ 3 ศักยภาพการใช้กลยุทธ์การพัฒนาศรีเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม